

Det stærke skandinaviske fællesskab styrker social resiliens

Professor MSO ved DPU, Aarhus Universitet, PETER BERLINER efterlyser mere skandinavisk forskning i resiliens. Han arbejder p.t. med et resiliensprojekt i folkeskolen, der skal flytte fokus fra det stærke individ til det stærke fællesskab. Netop det blik på resiliens er relevant i Skandinavien, hvor det fællesskabsorienterede velfærdssamfund i sig selv skaber en høj grad af social resiliens.

Af MIKKEL KAMP

Resiliensforskning handler om, hvordan vi kan overkomme forskellige ting. Hvis ens kæreste går fra en, når man er ung, kan vi andre råbe: 'Hende eller ham skal du ikke tænke på, du finder bare en anden,' og så bliver folk endnu mere ulykkelige. Hvis man i stedet siger: 'Dit store savn er et udtryk for, at du rummer en umådelig evne til kærlighed,' så har vedkommende en ny kæreste kort tid efter. Der er teknikker, mennesker kan bruge til at overkomme modstand, og vi ved, at de teknikker i langt højere grad ligger i relationer end hos den enkelte,« forklarer professor MSO ved DPU Peter Berliner.

Han har i mange år blandt andet forsket i helende læring i samfund, der på grund af katastrofer eller anden nedbrydelse, oplever en fragmentering af sociale strukturer og støttesystemer. Han beskæftiger sig aktuelt med projekter i Mexico og Grønland og også med

flygtninges situation i Danmark. På den baggrund peger han på, at selv om forskningen i resiliens er særdeles omfattende på verdensplan, kan der være problemer med at overføre den internationale forskning til et dansk velfærdssamfund, hvor alle har lige adgang til en lang række velfærdsydelser. Det har betydning for resiliens, forklarer Peter Berliner og henviser til, at vores trivsel, tryghed og tillid generelt er ret høj i Danmark sammenlignet med USA. Det viser sig bl.a. ved lavere kriminalitet og højere grad af social ansvarlighed. Så mens man eksempelvis i et land med en mindre offentlig sundhedssektor formentlig vil opleve en markant positiv effekt af sundhedsfremmende tiltag i børnehave eller skole, starter vi et helt andet sted i Danmark.

Resiliente miljøer i skolen

Årsagen til den skandinaviske lighed kan blandt andet findes i uddannelsessystemet. Især enhedsskolen er vigtig, fordi den fremmer tanken om lighed og social ansvarlighed, mener Peter Berliner, der er i

RESILIENS- FREMMEDE LÆRINGSMILJØER

Hvordan kan man skabe læringsmiljøer, der kan støtte og fremme børns modstandskraft over for vold og overgreb? Det er spørgsmålet i et udviklingsprojekt, som Red Barnet laver i samarbejde med Center for Social Bæredygtighed som en del af projektet 'Børns beredskab mod vold og overgreb', der er finansieret af Socialministeriet. Projektet skal se på, hvordan man kan skabe en resiliensfremmende helhed i børns liv, hvor både forældre, pædagoger, lærere, andre nøglepersoner i børns liv og børnenes egne fællesskaber indgår aktivt.

Professor MSO ved DPU, Aarhus Universitet Peter Berliner er med som forsker på projektet.

→ Læs mere cesob.dk eller redbarnet.dk

HVERT FEMTE DANSKE BARN UDSAT FOR VOLD

En undersøgelse fra SFI i 2011 viser, at hver femte elev i 8. klasse har været udsat for vold fra deres forældre. Elever i 8. klasse blev spurgt, om de havde været udsat for vold inden for de seneste 12 måneder, og 20 procent svarede, at de havde været udsat for, at den ene eller begge forældre havde rusket eller skubbet, revet i håret, slået med en flad eller knyttet hånd eller med en ting eller sparket den unge.

Kilde: Vold mod børn og unge, udgivet i 2011 af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

gang med et skoleprojekt sammen med Red Barnet og Center for Social Bæredygtighed (Cesob), hvor de arbejder med resiliens på skoleniveau. Fokus er på at modarbejde vold og seksuelle overgreb mod børn.

»Selv om det er værre i mange andre lande end i Danmark, ligger vi stadig for højt i forhold til disse problemer. Undersøgelser viser, at der faktisk er en del børn, som udsættes for vold. Vi ved også, at 15 til 20 procent faktisk mistrives, men hvorfor er det sådan i et så velfungerende samfund som det danske? Det skal vi forsøge at gøre noget ved,« siger Peter Berliner.

Det gør han sammen med Red Barnet ved at arbejde med resiliensbegrebet i en reformuleret form, der passer til den skandinaviske model med samhørighed, lighed og ligeværd.

»Vi tager udgangspunkt i, hvordan barnet bidrager til klassemiljøet, frem for hvordan barnet profiterer af det. Vi flytter fokus fra den individuelle resiliens til den sociale resiliens ud fra den devise, at man bliver resilient ved at deltage i resiliente miljøer,« siger han.

Projektet arbejder med at opbygge den sociale resiliens på klasseniveau, på skoleniveau og i forældresamarbejdet.

»Vi arbejder meget med miljøet omkring børnene. Det er jo ikke barnets ansvar at blive resilient. Vi tager udgangspunkt i skolen, fordi vi ved fra flere undersøgelser, at lærere er særdeles betydningsfulde personer i børns liv. Den gode lærer skaber vendepunkter – også i udsatte børns liv. Og den gode lærer sørger for et godt miljø med social ansvarlighed i klassen og ser og anerkender det enkelte barn som en del af klassemiljøet.«

Unikt bidrag til international forskning

Peter Berliner har i en årrække arbejdet med socialt udsatte i bl.a. Grønland, torturoverlevende og undertrykte grupper. De senere år er han også begyndt at arbejde med tidlig indsats over for børn, der kommer fra hjem med meget få ressourcer. De har måske været udsat for svigt, misbrug eller på anden måde mødt modgang meget tidligt i livet.

»Det er dem, man kalder særligt udsatte, men gennem årene har jeg fået det dårligere og dårligere med det begreb. Hvis man tænker systemisk på det, er særligt udsatte et resultat af hele systemets måde at fungere på. Vi har haft en tradition for at sige, at de har for lidt uddannelse, er for udisciplinerede og drikker for meget. Men de udsatte er symptom-bærere for et helt samfund,« siger han.

Professoren har derfor kigget på, hvad der skaber social resiliens i en skandinavisk sammenhæng. Det kan opsummeres til samhørighed og lighed.

»Den skandinaviske velfærdsmodel har en række fællestræk. Når man analyserer dem, er det hele tiden lighed, der træder frem. I forhold til resten af verden har vi økonomisk lighed, social lighed, mellemmenneskelig lighed, lighed mellem kønnene og et godt stykke hen ad vejen også lighed mellem børn og voksne. Ved at fokusere på vores erfaringer med disse gode resultater får vi en enestående mulighed for at forske i netop det, der virker her, hvilket kan give et unikt bidrag til den internationale forskning i læring af social resiliens.«

»Den skandinaviske velfærdsmodel har en række fællestræk. Når man analyserer dem, er det hele tiden lighed, der træder frem. I forhold til resten af verden har vi økonomisk lighed, social lighed, mellemmenneskelig lighed, lighed mellem kønnene og et godt stykke hen ad vejen også lighed mellem børn og voksne. Ved at fokusere på vores erfaringer med disse gode resultater får vi en enestående mulighed for at forske i netop det, der virker her, hvilket kan give et unikt bidrag til den internationale forskning i læring af social resiliens.«

Marked for skandinavisk medborgerskab

Den internationale resiliensforskning har da også fået øjnene op for, at resiliens i høj grad ligger i omgivelserne, mener Peter Berliner, der forudser, at der i de kommende år vil komme udenlandsk forskning, der vil vise, at det er en god idé at gøre, som vi har gjort i Skandinavien. Den forskning skal vi dog ikke bare sætte os ned og vente på.

»Vi kunne jo lige så godt støtte os til, at Danmark har været en succeshistorie i forhold til at skabe uddannelse og et tillidsfuldt samfund. Hvis man skal koge det helt ned, er social resiliens, at vi har ligeværd og tillid til hinanden, fordi vi anser os for ligeværdige borgere i samfundet. Det kan vi lade amerikanerne forske i og så bagefter købe deres teorier, men vi kunne også sige, at vi sidder på en utrolig mulighed for erfaringsopsamling og beskrivelse af det, vi faktisk har gjort,« siger han og peger på, at der ikke bare er gode muligheder for sociale forbedringer i Danmark. Der er også mulighed for eksport af viden. ■

»Vi tager udgangspunkt i, hvordan barnet bidrager til klassemiljøet, frem for hvordan barnet profiterer af det. Vi flytter fokus fra den individuelle resiliens til den sociale resiliens ud fra den devise, at man bliver resilient ved at deltage i resiliente miljøer.«

Professor MSO Peter Berliner

PETER BERLINER

Professor MSO ved DPU, Aarhus Universitet. Forsker i sociale lærings- og udviklingsprocesser med særligt henblik på helende læring i samfund, der pga. katastrofer eller anden nedbrydelse oplever en fragmentering af sociale strukturer og støttesystemer. Han forsker også i de læringsteoretiske aspekter ved social resiliens og community resiliens.